

КАРАМУШКА Людмила Миколаївна

*член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор,
завідувачка лабораторії організаційної психології та психології праці
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (м. Київ)*

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
«ПСИХОЛОГІЯ ДОРΟΣЛОСТІ
З ОСНОВАМИ ГЕРОНТОПСИХОЛОГІЇ»**

Дзюба Т.М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник / Т.М. Дзюба, О.Г. Коваленко; за ред. В.Ф. Моргуна. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 264 с.

Актуальність створення навчального посібника з психології дорослості, зорієнтованого на студентів-психологів вищих навчальних закладів, є незаперечною, адже майбутні фахівці для успішного здійснення своєї професійної діяльності мають володіти достатнім обсягом психологічних знань про найтриваліший період у життєдіяльності людини.

Навчальний посібник складається з передмови та 21 теми, об'єднаних у п'ять розділів. Передмова висвітлює актуальність рецензованого посібника та його структуру.

У першому розділі охарактеризовано загальні особливості дорослого віку, окрема увага приділена проблемі періодизації індивідуального розвитку дорослої людини. Заслуговує на увагу порівняльна класифікація вікових меж дорослості.

Другий розділ містить теми, в яких розглядається специфіка психологічного розвитку у період ранньої дорослості, обґрунтована динаміка психофізіологічних, інтелектуальних, емоційних та психосоціальних особливостей людини у цей час. Докладно характеризуються особливості соціалізації молодшої людини як члена сім'ї та професіонала.

Психофізіологічний та психосоціальний розвиток зрілої людини у період середньої дорослості аналізується у третьому розділі посібника. Доцільним є обґрунтування різновидів зрілості та її впливу на професіоналізм, розгляд феномену «бальзаківського віку», екзистенціального акме.

Наступні шість тем об'єднані у четвертий розділ посібника і присвячено розкриттю особливостей психології старості (пізньої дорослості). Окремо проаналізовано погляди різних науковців (представників біологічних, соціальних та психологічних теорій) на проблему старіння та старості, їхні причини. Достатньо інформативними та доцільними є подані у розділі дані про закономірності та механізми психічного розвитку у старості, компоненти, види та типи старіння, психофізіологічні зміни у різних системах організму людини та вікові зміни особистості у старості, положення старіючої людини у суспільстві, особливості її міжособистісних відносин, психологічні проблеми смерті.

Кризи дорослого віку стали об'єктом уваги авторів в останньому п'ятому розділі. Аналізується феномен «життєвої кризи», ознаки кризи дорослості та вікові особливості криз дорослої людини.

Необхідно відмітити високу інформаційну та фактологічну насиченість посібника, відповідність усіх викладених у ньому даних сучасному рівню розвитку науки. Наведені приклади, схеми, безсумнівно, сприятимуть глибшому та міцнішому засвоєнню навчального матеріалу.

Оцінюючи загалом рецензований посібник «Психологія дорослості», слід указати на його відповідність науково-методичним вимогам вищої школи.